

Den Hvite Rosen

Ungdomskonkurransen "Fritt ord 2008"

Jørgen A. Ulriksen

Sortland Videregående Skole, 2008

(Sophie og Hans Scholl)

Hvordan ville studentene i "Den hvite rosen" kjempe med ord for å nå ut med sitt budskap?

Hvorfor var budskapet til Sophie og hennes meningsfeller så viktig at de risikerte livet for å ytre seg?

Innholdsfortegnelse

Innholdsfortegnelse	s2
Forord	s3
Innledning	s4
Kap 1 "Oppvekst under et ensrettet diktatur"	s5
Kap 2 "Den hvite rosen kommer til. Å kjempe med ord"	s8
Kap 3" Åvære villig til å dø for sin mening	s11
Å si sin mening helt til det siste	s13
Handlingen som skapte bølger	s14
En viktig historie	s16
Aktuelt også i dag	s17
Kildehenvisning	s18
Appendiks 1	s19
Appendiks 2	s20

Å risikere livet for å kjempe med ord

Forord:

Den 22. Februar 1943 blir Sophie Scholl anklaget for høyforræderi og undergravende virksomhet i nazi- Tyskland under andre verdenskrig. Som medlem i motstandsgruppa "Den hvite rosen" har hun delt ut løpesedler med sterk kritikk av Hitlers styre. Hun dømmes derfor til døden, 22.februar 1943, bare 21 år gammel, sammen med broren Hans og vennen Christoph Probst. Senere ble flere medlemmer tatt og idømt dødsstraff.

Sophie og studentene i "Den hvite rosen" våget å distribuere det mange tyskere følte, men som ingen turte si. Det skapte bølger av mot og opprørstrang.

Hvordan ville studentene i "Den hvite rosen" kjempe med ord for å nå ut med sitt budskap?

Hvorfor var budskapet til Sophie og hennes meningsfeller så viktig at de risikerte livet for å ytre seg?

Dette er hovedproblemstillingene jeg vil prøve å finne ut av.

Innledning:

Ytringsfriheten er en vesentlig menneskerett. Et kjent sitat fra filosofen Voltaire lyder:

”Jeg er uenig i hva du sier, men jeg vil inntil døden forsvare din rett til å si det”
(Hansson 1995:19)

Dette sitatet er et motto for ytringsfriheten. I FNs menneskerettighetserklæring står dette i artikkel 19:

”Enhver har rett til menings- og ytringsfrihet. Denne rett omfatter frihet til å hevde meninger uten innblanding og til å søke, motta og meddele opplysninger og ideer gjennom ethvert meddelelsesmiddel og uten hensyn til landegrenser.”
(http://www.fn.no/fn_avtaler/menneskerettigheter/menneskerettighetserklæringen)

Det som problematiserer ytringsfriheten, er meningene til de få som står i strid med meningene til det store fellesskapet. ”Det har aldri kostet å uttale seg i tråd med folk flest” (Brekke, Hagtvedt og Waage 1994:24) heter det når man velger å stå på flertallets side, og støtte de som sitter med makten. Men hva med de få som ikke er enige, og som våger å ytre seg?

De blir ofte stemplet som annerledes og opposisjonelle. De får gjennomgå av de mange som ikke er villige til å høre, av frykt for forandring. Hitlers totalitære regime var et eksempel på et altoppslukende statsapparat. En stat som alle skulle henvende seg til for å få svar. En stat som ville være beskytter og oppdrager, ja til og med meningsskaper. (Brekke, Hagtvedt og Waage 1994:23)

På den måten en stat som ville omfavne det tyske folk, og drukne det i en velmenende kontroll. Hitler skulle tenke, folket skulle handle. Hitler var føreren. Selv barna lærte følgende bordbønn i barnehagen: ”Fører, min fører som Herren har gitt meg, vokt og beskytt meg så lenge jeg lever.” (Libæk, Stenersen, Sveen, Aastad

2006:203) Skolebarna måtte heve høyrehanda for å si "Heil Hitler" mot læreren som gjorde likedan hver morgen før skoletimen startet. (Alnæs 2006:534)

Denne nazifiseringen av samfunnet ble et viktig middel for å gjøre alle like, slik at de kunne brukes til å kjempe for regimets mål.

Rockebandet Pink Floyd har laget en film som heter "The Wall". Her skildres blant annet fascismen. Alle tvinges til å være like, og til å være et middel for samfunnet. De marsjerende hamrene symboliserer folket omgjort til en farlig hær. (Se Appendiks 1.)

Masse propaganda ble laget for å styrke samholdet mellom folket og regjeringen.

Hitler skrev: "Er propaganda middel eller mål? Den er et middel og må dermed bedømmes ut fra målets synspunkt".(Hitler 1925:125) Slik ble propaganda laget for å overbevise folket til å kjempe for det regimet sa var rett. Hitlers propagandaminister var Joseph Goebbels. Han sa følgende om propaganda: "Den (propagandaen) hadde absolutt ingenting med sannheten å gjøre... Folket elsker å bli ført bak lyset".(Libæk, Stenersen, Sveen, og Aastad 2006:204)

I et slikt samfunn var det ikke plass for de som hadde et annet syn, og som våget å tenke selv. Når "Den hvite rosen" skrev flygeblad med fakta om jødeutryddelse og hvor mange tyskere som faktisk ble drept i krigen om Stalingrad, var de en direkte trussel for regimet. Dette motarbeidet Hitlers propaganda så til de grader, at han satte en egen etterforskningsgruppe fra Gestapo til å jobbe på heltid for å ta "Den hvite rosen". Slik skulle man fjerne studentene som våget å si sannheten, for å få folket til å tenke selv, og handle etter samvittigheten.

Kap 1. Oppvekst under et ensrettet diktatur

Sophie Scholl ble født den niende mai 1921 i byen Forchtenberg ved elva Kocher. I dag heter denne byen Baden- Wurttemberg og ligger i det sydvestlige hjørnet av Tyskland. Hennes bror Hans Scholl var tre år eldre, og hun hadde tre søsken til. To storesøstre og en lillebror. Deres far Robert Scholl var borgermester i hjembyen Forchtenberg, og deres mor Magdalena Muller hadde vært diakonisse. I 1932 flyttet familien til Ulm, en by som ligger ved Donau.

Tyskland hadde på denne tiden sin første demokratiske grunnlov under Weimar-republikken. Denne garanterte stemmerett til alle menn og kvinner over tjue år. Den garanterte også rettsikkerhet og ytringsfrihet. (Libæk, Stenersen, Sveen, og Aastad 2006:194) Det var allikevel mange misfornøyde tyskere, på grunn av versaillestraktaten.

Denne gav tyskerne skylden for hele første verdenskrig, og betydde enorme summer i krigsskadeerstatninger. Den ydmykende versaillestraktaten gav grobunn for politisk uro. Det samme gjorde den vanskelige økonomiske situasjonen.

I midten av 1920 årene fikk tyskerne låne penger av amerikanerne. På grunn av børskrakket i årsskiftet 1929/1930 brøt den amerikanske økonomien sammen, og tyskerne fikk ikke låne penger lengre. Dette førte til at bedrifter gikk konkurs, og mange millioner arbeidere mistet jobben. Mange ønsket en sterk leder som kunne hjelpe landet ut av den vanskelige situasjonen. Hitler viste seg som en fantastisk taler som evnet å rive folk med.

Hitler og hans fascistiske parti NSDAP opplevde et nederlag ved valget i 1932. Kommunistene fikk mange stemmer, og det lå derfor an til et kommunistisk styre. Som en reaksjon mot dette lot noen av de borgerlige partiene Hitler bli regjeringssjef. De mente de kunne bruke Hitler for å oppnå fremgang. Neste steg var at Hitler ble utnevnt til rikskansler 30. januar 1933. (Libæk, Stenersen, Sveen, og Aastad 2006:201) Nå var han klar til å ta makten i Tyskland.

Da Hitler kom til makten i 1933 var Sophie 12 år og Hans 15. Da familien hørte om Hitler på radioen fikk de høre om en leder som ville bygge opp fedrelandet, og som ikke gav seg før alle hadde arbeid og brød. Alle tyskere skulle bli frie og lykkelige. Alle i familien bortsett fra faren ble begeistret. Robert Scholl, var svært skeptisk. (Vinke 1994:40) Han hadde vanskelig for å tro på drømmeord i en tid preget av inflasjon, arbeidsløshet og økonomiske problemer.

Når forferdelige ting som arbeidsløshet og fattigdom ikke øyeblikkelig kan stanses, fører det til oppgitthet hos mange mennesker. (Hansson 1995:138) Den vanlige arbeidsmann var fratatt sitt arbeid og lidde økonomisk nød for seg og sin familie. I en slik situasjon er det lett å ønske kjappe løsninger på store problemer. Det er også i slike situasjoner politikerne kan utnytte situasjonen og komme med disse løsningene, for å bli populære. Slik var det med Hitler. Han hadde den kjappe løsningen som skulle til for å redde den vanlige tyske familie. Bygging av motorveier og opprustning gav arbeid og lønn, men Hitler hadde store planer bak det hele.

Både Sophie og Hans meldte seg inn i Hitler- ungdommen, tross farens advarsler. Sophie ble medlem av gruppen "Tysk pikeforbund". Organisasjonene var bygd opp etter militært mønster og alle måtte ha uniformer. Det viktigste var at man skulle lære å føle lojalitet overfor føreren.

Hitlers ungdomsorganisasjoner la vekt på Hitlers holdning til jødene. Han mente at jødene var et mindreverdige folk som kom fra en dårligere rase. Den lyshårede og blåøyde tysker var den rette arier. Det var den høyeste og beste menneskerasen, som Hitler fremelsket. Hitler mente at dersom en jøde og en arier fikk barn, ville barnet være fra en lavere rase på grunn av jødeblodet. Derfor lagde han en lov som forbød giftemål mellom jøder og andre tyskere. I sin bok "Mein Kampf" skrev Hitler:

"Den svarthårede jødegutten lurer i timevis med sin sataniske glede malt i sitt ansikt på den intetanende unge pike, som han skjender med sitt blod, og dermed røver fra sitt folk." (Hitler 1925:219) Flere historikere har senere pekt på jødehatet som et element for å skape en felles fiende folket kunne kjempe mot. Teorien går ut på at det å ha en felles fiende skaper felleskap, og økende kamplyst. Dessuten var jødene utsatt for misunnelse av flere alminnelige tyskere. Jødene var kjent for å være dyktige handelsfolk, og flere av dem klarte seg bedre enn folk flest i den vanskelige økonomiske perioden.

Sophie følte tidlig at opplæringen i det tyske pikeforbundet var meningsløs. Hun fikk dessuten oppleve den dårlige behandlingen av jødene. Dette uroet henne. Hun hadde flere jøder i vennekretsen, blant annet en venninne som het Louise. Hun spurte seg selv hvorfor ikke Louise som hadde blå øyne og lyst hår kunne være med i organisasjonen, når hun med sitt mørke hår og brune øyne var medlem. Sophie var svært interessert i kunst og litteratur. Da en av lederne i Tysk pikeforbund kom for å lese kveldens tekst, ble Sophie ivrig og foreslo at de skulle lese en tekst fra den tyske dikteren Heinrich Heine. Han var jøde, og de andre jentene reagerte sterkt på dette forslaget. Det ble selvfølgelig ingen lesing av en jøde.

Sophie sin bror Hans, ble snart lei de evinnelige oppmarsjene og talene i Hitlers organisasjon for gutter. Han ble heller med i en gutteklubb kalt "Den tyske gutteklubben av t.g.1.11". Her var det guttene selv som holdt styringa. Denne klubben la vekt på det motsatte av det Hitlers "Hitlerjugend" (Hitlerungdom) gjorde. Her skulle man ikke være lojal overfor Hitler. Her kunne man være medlem uavhengig av tro, hjem og skole. Medlemmene elsket lyrikk, spilte teater, og komponerte sanger.

Hitler forbydde medlemskap i andre organisasjoner enn hans egne. Til og med gutteklubben ble forbudt. På grunn av medlemskapet ble Hans satt i fengsel en novembermorgen i 1937. Hans måtte sitte i fengsel i fem uker. Da han endelig kom ut var både han og familien i sjokk over arrestasjonen.

Kap 2. "Den hvite rose" kommer til. Å kjempe med ord

Kunsten var viktig for Hitler fordi den ble en slags propaganda som representerte det som var fint. All jødisk kunst skulle fjernes, og kun ekte arisk kunst skulle innføres. Det ble satt regler for alle kunstnere, og de som ikke godtok disse, fikk ikke lage

offisiell kunst. Alle jødiske kunstnere ble samlet i en spesiell organisasjon slik at regimet kunne holde kontroll med dem.

(<http://www.digitalokkupasjon.no/3rike/20januar/utartet1.htm>)

Hitler holdte en stor utstilling av moderne arisk kunst. Den neste utstillingen viste degenererende kunst, som ikke fokuserte på det ariske folkets opphøydhed. Kunsten var samlet sammen til skrekk og advarsel for folket.

Sophie leste mye, og hadde mange venner som hun diskuterte med. Flere av bøkene hun likte var av jødiske forfattere. Bøkene ble skaffet av venner som var imot regimet. De var viktige, fordi de gav kunnskap om det regimet avskydde. I Sophie skapte bøkene en front mot Hitlers nasjonalsosialisme. Denne følelsen ble forsterket da Hitler bestemte at det skulle gjennomføres offisielle bokbål av jødiske bøker og annen litteratur som ikke støttet nasjonalsosialismen. Flere av de bøkene som ble brent, satte Sophie og vennene hennes stor pris på.

"Der en brenner bøker, vil en før eller siden brenne mennesker"(Libæk, Stenersen, Sveen, og Aastad 2006:203). Dette er et kjent sitat fra den tysk- jødiske dikteren Heinrich Heine. (1779-1856) Sitatet er veldig passende for å beskrive hvor farlig brudd på ytringsfriheten kan være. I 1938 skjedde det som senere ble kalt "Krystallnatten". Jødiske butikker og synagoger ble ødelagt, og flere jøder ble forfulgt og drept.

I 1941 dro Sophie til München for å studere biologi og filosofi. Kvelden før hun ble 21 år tok hun toget til München, hvor broren Hans studerte medisin. De feiret bursdagen hennes på hybelen til Hans sammen med noen venner av han. Dette ble etter hvert de viktigste medlemmene av "Den hvite rosen". Alexander Schmorell, Cristoph Probst og Willi Graf, studerte alle medisin, men kunne bli kalt ut til krigstjeneste når som helst. De hadde alle interesse for kunst, litteratur og musikk. Professor Carl Muth hadde innflytelse på vennegjengen. Han hadde gitt ut bladet "Hochland". Et filosofisk tidsskrift som var blitt forbudt av nazistene fordi det ikke nevnte Hitlers navn.

Vennene reagerte sterkt på dette. Arkitekten Manfred Eickemeier fortalte dem om bortførelse og massehenrettelse av jøder. Vennegjengen fikk høre om hvordan nazistene drepte jødene, og alle mentalt tilbakestående.

Hans Scholl, Willi Graf og Alexander Schmorell måtte gjøre militærtjeneste i Russland i 1942. Det de opplevde der skapte ekstra motivasjon for å gjøre motstandsarbeid mot regimet. De opplevde nazistenes hensynsløse utrydding av sivile. Schmorell hadde russisk mor, og kunne derfor snakke russisk. Det virket derfor ekstra sterkt når nazistene drepte "undermenneksene" han hadde lært å sette pris på.

For Hans og Sophie sin del gjorde det også sterkt inntrykk at faren ble fengslet etter at han hadde uttalt seg kritisk om Hitler til en kvinnelig kollega. Hva var det som gjorde at Hitler var så redd for å bli konfrontert med folks meninger? Hva var det som gjorde at man ikke kunne ha frie tanker? Svaret ligger nok i at Hitler var redd for at alminnelige tyskere skulle begynne å tvile på at det han gjorde var det rette. Derfor var det om å fjerne bråkemakerne så fort som mulig.

Faren hadde gjennom hele oppveksten til Hans og Sophie lagt vekt på at tankene er frie. Under Hitlers regimet kunne ingen tenke fritt.

Først kom jobben med å skaffe flere medlemmer til motstandsgruppa. Vennegjengen tok kun kontakt med personer de hadde stor tillit til. De fikk med bokhandleren Josef Soehngen, og studenten Jørgen Wittenstein i første omgang. De kalte motstandsgruppa "Den hvite rosen".

Medlemmene i "Den hvite rosen" tok så kontakt med andre opposisjonelle studenter. I november 1942 dro et annet medlem av "Den hvite rosen", Traute Lafrenz, til hjembyen sin Hamburg for å fortelle opposisjonelle studenter om planene til "Den hvite rosen". Planene ble tatt godt imot av studentene.

Ytringsfriheten er farlig i et diktatur. Et diktatur er avhengig av å kontrollere folket, for å hindre at misfornøyde borgere samler flere personer med samme mening, og gjør motstand. I et diktatur må alle spirer til motstand fjernes. Den som begynner å tvile på regimets ideologi, er direkte farlig for regimet. Han kan få folk til å begynne å

tenke selv, og ikke oppfatte staten som sin egen hjerne. Dermed trues statens makt. Det er livsfarlig for et regime som er avhengig av folket, for å nå sine mål. Det å kjempe med ord for å spre sine selvstendige meninger, er derfor en god form for motstand under et slikt regime.

Dette var medlemmene i "Den hvite rosen" klar over. De fant derfor ut at de skulle begynne å lage løpesedler, der de konfronterte tyskerne med det som faktisk foregikk. Ved å kjempe med ord kunne de nå ut til alle som tenkte og følte det samme, og på den måten mobilisere til passiv motstand. Det viktige var at noen turte å formidle budskapet. Det var aldri aktuelt å kjempe med våpen. De ville være sjanseløse mot et mektig militærregime, og de ønsket ikke å ta menneskeliv. Målet var som sagt passiv motstand. For eksempel samlet de inn brød som ble smuglet inn i konsentrasjonsleirene. De påvirket andre til å nekte å samle inn klær til soldatene ved østfronten, da dette bare ville forlenge krigen. Ved å gjøre ting mot nazistenes vilje, skulle regimet sakte men sikkert bryte sammen.

For å lage løpesedlene, mangfoldiggjøre dem, og dele dem ut, trengte studentene penger. De samlet sammen alt de klarte, og fikk tak i mangfoldiggjøringsutsyr, skrivemaskiner og papir. Dette ble skaffet med livet som innsats ettersom det ikke var lov å ha slike ting. De måtte også ha en plass å være som ikke var lett å oppdage. De fikk låne atelieret til vennen Eickemeier. De måtte selv spre løpesedlene. For å gjøre dette reiste studentene med tog. De dro til alle de store byene, og puttet løpesedlene på så mange plasser som mulig. De måtte være veldig forsiktige, for ikke å bli oppdaget. Under Hitlers regime var alle som så noe mistenkelig pliktig til å rapportere dette til politiet.

Etter hvert kom professor Huber med. Han var foreleser ved universitetet medlemmene i "Den hvite rosen" studerte på. Han forfattet den siste av de i alt fire løpesedlene (Se Appendiks 2). Når denne skulle spres, gikk det skikkelig galt.

Kap 3. Å være villig til å dø for sin mening

Om morgenen den 18. februar 1943 dro Sophie og Hans til universitetet sitt i München, med en svart koffert full av flygeblader. Hans visste at Gestapo var på

sporet av han. Det hadde han fortelt vennen Soehngen for to dager siden. Han fant derfor ut at han ville gjøre noe som kom til å få stor virkning før han ble uskadeliggjort. Sophie ville selv være med.

Hun mente at hun som kvinne lettere ville slippe unna dersom de ble mistenkeliggjort. Dessuten trengte broren hjelp til å dele ut alle flygebladene. De delte ut flygebladene i bunker rundt omkring på gulvet, i trappene, og i vinduskarmene, mens alle studentene var på forelesning. De hadde dårlig tid på seg, og de visste at konsekvensene ville være fatale dersom de ble oppdaget. Da de var på tur mot utgangen kom de på at de hadde flere flygeblader igjen.

De sprang opp trappa for å dele ut disse også. Da ringeklokka ringte var søsknene i en av de øverste etasjene. Da døra fra auditoriet plutselig gikk opp, latet de som ingenting, og gikk ned trappene sammen med resten av studentene. Vaktmesteren Jakob Schmid kom løpende mot dem. Sint tok han dem i armen og brølte ”dere er arrestert”! Vaktmesteren tok dem til rektoren, og professoren Walter Wust, som også var SS- overfører.

Gestpo ble tilkalt, og kom straks til universitetet. Søsknene ble så ført til Gestapos hovedkvarter på Wittelsbach-paleet. Her ble de stilt for avhør, på hvert sitt rom. Både Sophie og Hans nektet at de hadde delt ut flygebladene.

Gestapo fant allikevel en rekke bevis. Alle flygebladene fra universitetet ble samlet inn, og de passet perfekt i kofferten. Da Gestapo ransaket hybelen til Hans fant de hundre – 18pfennigs frimerker. De hadde også funnet et utkast til den siste løpeseddelen da de ransaket Hans på universitetet. Gestapo etterforskeren Robert Mohr var den som hovedsklig tok seg av forhørene.

Etter funnet på hybelen var søsknene Scholl sjanseløse. Dette skjønnte de, og prøvde derfor å ta hele skylden på seg selv. De visste at de med dette var i stor fare, men nektet tanken på å angi de andre medlemmene. De fikk vite at de med dette risikerte dødsstraff. Gestapo nektet å tro på at to studenter alene kunne spre løpesedlene til alle de største byene. Både Sophie og Hans sto på sitt, det var ingen andre som spredde løpesedler. Det fantes ingen motstandsgruppe. Om søndagsmorgenen den 21. Februar ble Christoph Probst tatt av Gestapo. Dette gikk sterkt ut på Sophie. Probst var far til tre små barn, og konen hans lå syk i barsel-feber.

Avhørene med Sophie og Hans gikk over fire dager. Fra da de ble tatt den 18. Februar, og til og med søndagen da Probst ble tatt. I ett av de siste forhørene holdt Sophies saksbehandler Hr. Mohr en leksjon om hva nasjonalsosialismen under Hitler sto for. Han sa til Sophie at hun hadde vært med på å svekke den tyske forsvarsevnen ved å sabotere innsamlingsaksjoner til soldatene ved Østfronten. Mohr visste at Sophie ville få dødsdom, derfor forsøkte han å berge henne ved å få henne til å si at hun hadde vært med på å dele ut flygebladene kun på grunn av broren. Sophie nektet for dette. Hun hadde vært med på å dele ut flygebladene av egen fri vilje, og var villig til å ta konsekvensene av det. Hun nektet å si at hun angret på det hun hadde gjort. Hun sto for sitt ønske om å fjerne nazidiktaturet, og den blodige krigen det førte. Sophie lurte på hvorfor hun og broren kunne bli straffet når de bare hadde prøvd å overbevise andre med ord. Hun fikk til svar at loven krevde det. "Uten lov- ingen orden", sa Mohr. Loven hadde helt fram til Hitlers maktovertakelse beskyttet ytringsfriheten. Da Hitler kom til makten ble loven omformet slik at frie ytringer i verste tilfelle ble straffet med tukthus eller døden.

Da Mohr spurte Sophie om hva man skulle forholde seg til dersom en ikke brukte loven, svarte Sophie "Til samvittigheten". ("Sophie Scholls siste dager") Samvittigheten forteller at krig og blodbad ikke er rett. Samvittigheten forteller at det ikke var rett at jødene skulle utryddes. Loven forandrer seg, men det gjør ikke samvittigheten! Da Sophie nektet å si at hun hadde begått en feil på grunn av broren, var det ikke fordi hun var redd for å svikte han. Hun nektet å svikte sin egen ideologi som sto for et annet Tyskland enn det nazistene ønsket. Hun sa at hun ville gjort det samme på nytt igjen. Hun mente det var på høy tid at noen turte ofre seg ved å sette ord på det mange tyskere følte.

Å si sin mening helt til det siste

Både Sophie, Hans og Christoph ble anklaget for høyforræderi og undergravende virksomhet. Om morgenen den 22. Februar 1943 ble rettsaken mot dem ført. Det var ingen normal rettsak. Dommeren Roland Freisler gjorde hva han kunne for å nedverdige de tiltalte. I rettssalen var det stort sett bare tilhengere av Hitler og hans nasjonalsosialisme, så det var ingen støtte å få.

Det var ingen andre som kunne komme enn de som hadde tilgangskort, og selv om foreldrene til Sophie og Hans klarte å komme seg inn, ble de snart ført ut igjen. Forsvarerne stilte ingen spørsmål ved det dommeren sa, selv når han virket som en anklager, og ikke som en dommer. Da Sophie skulle forklare seg, ble hun spurt om hun angret på det hun hadde gjort. Hun svarte at det gjorde hun ikke. Hun sa at det tyske folket ønsket seg frihet, ikke slik som under nasjonalsosialismen. Under nasjonalsosialismen hadde ingen valg. Der ble alle tvunget til å gjøre slik Hitler bestemte. Hun sa at det tyske folket ønsket at menneskeverdet skulle styrkes igjen, slik at man kunne leve i pakt med samvittigheten. Da måtte man fjerne Hitler og hans hensynsløse drap av jødene, og blodbadet i Europa. Noen måtte gjøre noe dersom det tyske folket ikke skulle bli forhatt for alltid. Hun hadde bare vært med på å åpne øynene på folk, og mente at hun derfor hadde gjort det beste for folket.

Verken Sophie, Hans eller Christoph lot seg kue av dommeren Freisler, som gjorde hva han kunne for å sette skrekk i folk, med den måten han behandlet de tiltalte på. Jo mer truet de følte seg, jo fastere svarte de på spørsmålene.

Dommen ble som ventet. Alle fikk dødsstraff. Ikke engang Christoph som var far til tre små barn ble spart. De skulle alle sammen henrettes samme dag. Like før henrettelsen fikk Sophie treffe foreldrene sine. De var grepet av sorg, men også av stolthet. Like før de måtte skille lag sa faren: "Dere gjorde det rette, jeg er stolt av dere." Så ble hun ført ut.

Handlingen som skapte bølger

Om lag 80 mennesker ble arrestert og dømt, på grunn av motstandsarbeid knyttet til ulike grupper i månedene som kom. Medlemmene i "Den hvite rosen" ble alle sammen tatt. Willi Graf, Aleksander Schmorell og professor Huber ble dømt til døden den 19. April 1943. Traute Lafrenz, Karin Schuddekopf, Gisela Schertling og Susanne Hirzel, fikk alle en fengselsstraff på ett år. Snart ble flere medlemmer tatt og idømt fengselsstraff.

Hadde utdelingen av flygebladene noen virkning, eller hadde kampen vært forgjeves? Klarte medlemmene i "Den hvite rosen" å påvirke det tyske folket, eller i hvert fall deler av det?

En viktig hendelse som kan tyde på at kampen til "Den hvite rosen" satte mot i folk, var det som skjedde under 470 års jubileet ved universitetet som Hans og Sophie studerte på. Dette var den 13. Januar 1943, om lag en måned før Sophie og Hans ble tatt. Det var vel kjent at det var en motstandsgruppe som delte ut flygeblader. Mange av studentene hadde dessuten lest flere av bladene. Som en del av jubileet oppfordret partiformannen i München Paul Geisler, de kvinnelige studentene om å slutte på universitetet og heller gi føreren et barn. De kvinnelige studentene reagerte ved å røyse seg opp å gå mot utgangen. De ble stoppet av Hitlers tjenestemenn. Nå begynte også de mannlige studentene å gjøre opprør. De ropte at de kvinnelige studentene måtte slippes fri. Da ingenting skjedde, tok de en av nazi-studentlederne til fange. De ville holde han som gissel helt til kvinnene fikk gå. Gestapo ble tilkalt. De gjorde slutt på opprøret, og forsvarte partiformannen. Det er meget sannsynlig at flygebladene, og innholdet i dem gjorde det lettere for studentene å gjøre opprør. Flygebladene satte ord på den galskapen regimet sto for. En galskap som studentene fikk oppleve gjennom denne episoden.

Det kanskje viktigste som skjedde var at en mann ved navn Helmut Von Moltke klarte å spre "Hvite roses" 6. Løpeseddel til England. Engelskmennene trykket den opp i millionopplag, og slapp bladene over Tyskland ved hjelp av fly. Flygebladene hadde fått overskriften: "Tysk flygeblad- et manifest av studenter i München.

Nå kunne verken Gestapo eller SS-tjenestemennene til Hitler gjøre kjapp prosess med å fjerne bladene, og hvem som helst som var nysgjerrige kunne lese dem. Dette styrket selvsagt alle som var imot regimet. Det virket også sterkt at flere av medlemmene i "Den hvite rosen" ble henrettet, kun fordi de hadde kjempet med ord.

En viktig historie

Historien om medlemmene i "Den hvite rosen" er en viktig historie. Disse studentene våget å sette ord på den galskapen Hitler førte, og spredde flygebladene i håp om å åpne øynene til så mange som mulig. De visste at de var i fare, dersom de ble oppdaget. Sammen med mange andre følte de seg dypt såret av den umenneskelige behandlingen nazistene utsatte sivilbefolkningen for i de områdene de okkuperte. Som kritiske studenter nektet de å tro at jødene utvandret av fri vilje, slik regimet ville at folket skulle tro. Soldater ved konsentrasjonsleirene, fortalte om masseutryddelsen av jødene. Medlemmene i "Den hvite rosen" følte at de måtte gjøre noe for selv å være uten skyld. De måtte prøve å overbevise så mange som mulig om at man var nødt til å gjøre noe, for å få slutt på ondskapen. Da Sophie og Hans ble tatt av Gestapo, nektet de å gi slipp på sitt syn. Ikke en gang trusselen om dødsstraff skulle få lov til å kue dem. Sophie kunne prøvd å forhandle seg fram til en bedre dom, ved å angre på det hun gjorde. Det nektet hun selv om hun kunne hatt størstedelen av livet foran seg. Hun nektet for at hun skulle gi tapt mot regimet. Hun kjempet til det siste for det hun sto for. Menneskeverdet skulle bli det viktigste igjen! Menneskene skulle kunne leve sammen med god samvittighet, og medfølelse knyttet til hverandre.

Både Sophie, Hans og Christoph mente at det de gjorde ikke var forgjeves. Kanskje tenkte de på reaksjonen fra sine meningsfeller, når disse fikk vite at Regimet tok liv kun på grunn av ord. Da de ble tatt livet av, ble de et sterkt symbol på at regimet bar i seg en større umenneskelighet enn den som var synlig. Dette var viktig for de som ønsket å kjempe videre mot Hitler. Kamplysten øker der urettferdigheten kommer tydeligst fram.

Da Løpesedlene fra "Den hvite rosen" ble spredd og lest, var det på en måte en ny virkelighetsbeskrivelse som kom til uttrykk. Mange hadde en anelse om hva slags forferdelige ting som skjedde, men det var en anelse de fleste valgte å se bort fra. Det var det behageligste, dessuten hadde Hitler fått økonomien opp på et bedre nivå igjen, og mange hyllet han derfor som en helt. Da flygebladene ble spredd, sto det svart på hvitt det som var sannheten. Nå gikk det ikke an å se bort fra realiteten. Nå ble man konfrontert enten man ville det eller ikke, og derfor tvunget til å ta et valg. Denne veknelsen var utrolig viktig. Nå var det ikke lenger slik at ingen turte å si noe.

"Verdenslitteraturen er full av eksempler på historier om "den ene mot de mange"; enkeltpersoner eller grupper som våger å stå opp mot fastlåste sannheter". (Brekke, Hagtvat, Waage 1994:22)

Hva kan vi lære av disse historiene? Hva kan vi lære av den enorme viljen og medfølelsen til "Den hvite rosen" som var så sterk at de risikerte livet sitt, for å få det tyske folket til å innse at noe måtte gjøres? Er det slik at vi tenker: "for noen modige personer", og nøyer oss med det?

Aktuelt også i dag

Det finnes flere diktaturer i dag, som nekter innbyggerne å ytre seg fritt.

I den siste tiden er det vedtatt at neste OL skal holdes i Kina. Kina er et diktatur. Det har flere fellestrekk med nazi- Tyskland. Mange personer har forsvunnet etter at de våget å si seg uenig i kommuniststyrets politikk. Mange har blitt torturert og drept, kun på grunn av fredelige demonstrasjoner! OL er viktig for Kina. Gjennom OL kan kineserne vise fram sin nasjons stolthet. Er det rett at vestlige og demokratiske land, som for eksempel vi i Norge godtar å delta i et land der vi finner brudd på flere av de viktigste menneskerettene? Særlig med tanke på vårt ønske om å være forkjemper for menneskerettighetene. Nei, i utgangspunktet ikke. På den annen side kan alle deltakerland bruke OL til å legge press på Kina. De kan kreve at det blir lagt til rette for ytringsfrihet! Det må gjøres på en måte som virker, slik at det nåværende systemet ikke fortsetter slik som før, bare i skjul.

Historien om Sophie Scholl og kampen i "Den hvite rosen" kan lære oss noe her. Dersom vi føler ansvar, og kjemper med samvittigheten som våpen, kan vi nå veldig langt.

Kildehenvisning

Hansson S. Retten til fri ytring. Tiden Norsk Forlag AS 1995

Vinke H. Sophie Scholls korte liv. Tiden Norsk Forlag AS 1994

Libæk, Stenersen, Sveen, Aastad. Historie 2. Cappelens Forlag AS 2006

Brekke T, Hagtvet B, Waage P. Den farlige ytringsfriheten. Cappelens Forlag AS 1994

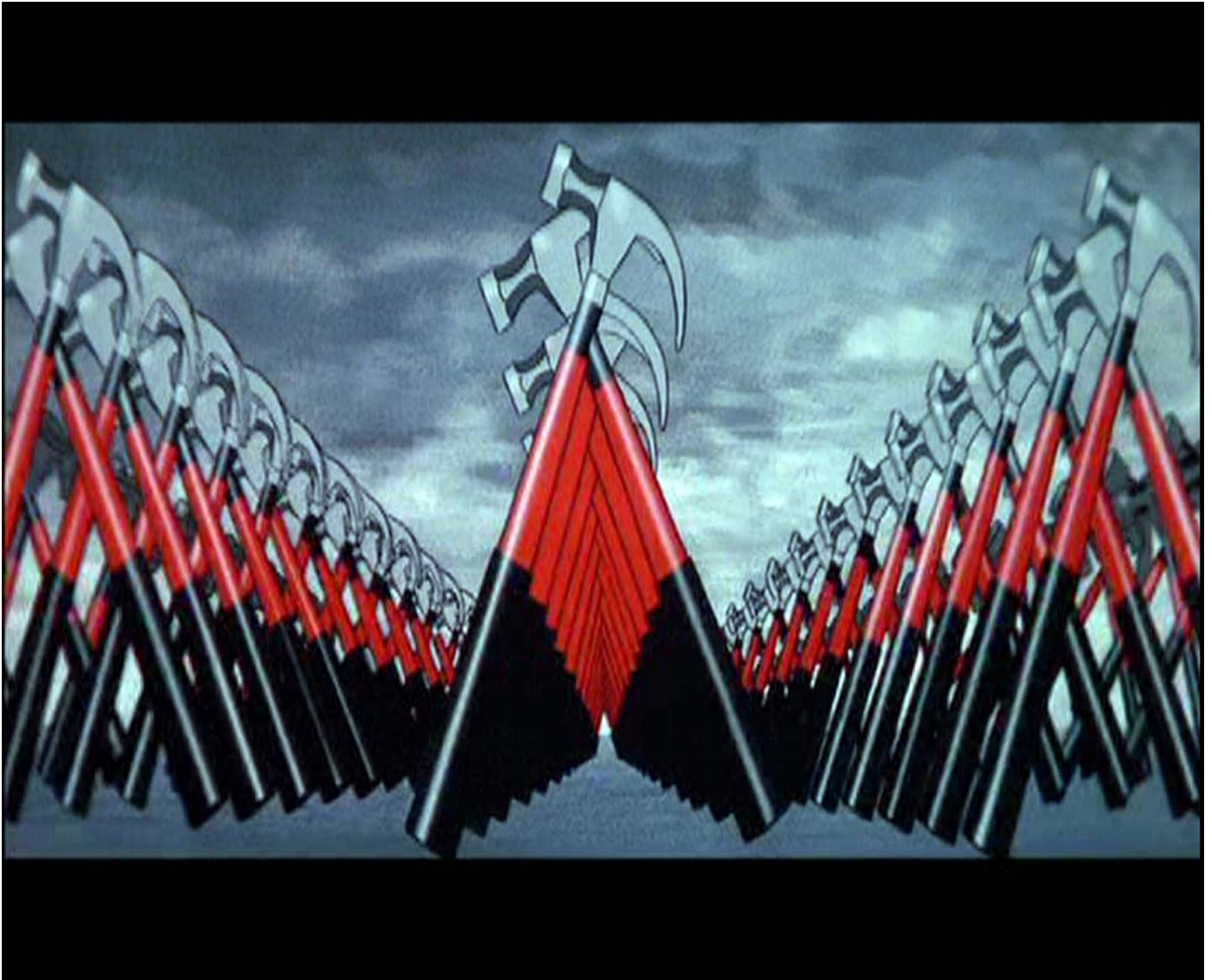
Hitler A. Min Kamp. (1925) Special- Trykkeriet Viborg AS 1994

Alnæs K. Historien om Europa 4 1900-1945 Mørkets tid. Gyldendal Norsk Forlag AS 2006

Film. Sophie Scholls siste dager. 2005

Appendiks 1

(Hammers walking,"The Wall" av Pink Floyd)

Appendiks 2

(Den fjerde løpeseddelen, skrevet av professor Huber.)

Medstudenter! Medstudenter! Vårt folk er rystet over undergangen til mennene ved Stalingrad. Trehundreogtredve tusen mann har den geniale verdenskrigs- korporalen* fornuftsstridig og ansvarsløst jaget i død og fordervelse. Vi takker deg, fører! Det gjærer i det tyske folket: Vil vi fortsatt legge skjebnen til armeene våre i hendene på en dilettant? Vil vi ofre resten av den tyske ungdommen for de laveste instinktene til en partiklukk? Aldri mer! Oppgjørets time er kommet. Den tyske ungdommens oppgjør med det mest avskyelige tyranni vårt folk noen gang har måttet tåle. På vegne av hele det tyske folket krever vi den personlige friheten, tyskernes høyeste gode, tilbake fra Adolf Hitlers stat. Den har de tatt fra oss på det mest ynkelige vis.

Vi har vokst opp i en stat med en hensiktsløs knebling av enhver fri meningsytring. HJ, SA, SS har forsøkt å narkotisere og uniformere oss i de mest fruktbare årene av vår dannelse. "Trening i verdensanskuelse" het den foraktelige metoden som kvalte vår begynnende selvstendige tenking i en tåke av tomme fraser. En krets førere, så djevlelske og samtidig så bornerte at det ikke er til å fatte, rekrutterer sine framtidige partipamper og ordensbrødre blant gudløse, skamløse og dumme utbyttere og mordere, og får på den måten en skare av blinde og dumme som medløpere. Vi "åndsarbeidere" er nettopp de rette til å gi dette nye herskersiktet på pukkelen. Folk som har kjempet ved fronten, forfølges som skoleunger av kommende distriktsledere i partiet. Fulle av iver fornærmer partifunksjonærer de kvinnelige studentene.

De kvinnelige studentene ved høyskolen i München har gitt et verdig svar på besudlingen av deres ære. Mannlige tyske studenter har støttet sine kvinnelige kolleger og holdt stand.. Dette er begynnelsen på kampen for vår frie selvbestemmelse. Uten den vil ikke noe åndelig kunne skapes.

Vi takker våre kvinnelige og mannlige studenter som har gått foran som eksempler! For oss fins det bare en parole: Bekjemp partiet! Gå ut av partiets rekker. Der vil de bare beholde oss som politisk døde. Forlat forelesningssalene til SS-førerne og partistymperne! Det dreier seg om den sanne vitenskapen og åndsfriheten! Vi frykter ingen trusler. Selv ikke lukning av våre høyskoler. Det gjelder den enkeltes kamp for framtiden vår, vår frihet og ære i en stat som er seg sitt moralske ansvar bevisst.

Frihet og ære! I ti år har Hitler og hans kumpaner presset ut, fortersket og fordreiet disse to herlige, tyske ordene til det ugjenkjennelige, bare diletanter kan klare å kaste en nasjons høyeste verdier for svin. Ved i ti år å ødelegge all materiell og åndelig frihet, alt det som er det tyske folks moralske substans, har de ettertrykkelig vist hva de med frihet og ære. Selv den dummeste tysker har fått øynene opp etter det fryktelige blodbadet. Nå ser han hva den tyske nasjonen har fått i stand og får i stand hver dag i hele Europa i frihetens og ærens navn.

Reiser ikke den tyske ungdommen seg, hevner og soner på samme tid knuser sine plagånder og oppretter et nytt åndelig Europa, vil det tyske navnet være vanæret for alltid. Studenter! Hele det tyske folket venter på dere! Det ventes av oss at vi med åndens makt gjør slutt på nazistenes terror, slik vi i 1813 gjorde slutt på terroren til Napoleon. I øst stiger flammene opp fra Beresina og Stalingrad. De døde ved Stalingrad forbanner oss! "Stå opp mitt folk, ilden er tent!"

Vårt folk reiser seg nå mot at Europa skal legges under nazistenes åk,
for å kjempe for det nye, troverdige gjennombruddet til friheten og æren.

